

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 2017-2018

23 JANUARI 2018

Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, met het oog op de afschaffing van het onderscheid tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers en van de devolutieve werking van de lijststem voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement en het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

(Ingediend door de heren François Desquesnes, Christophe Bastin, Bertin Mampaka Mankamba en mevrouw Véronique Waroux)

TOELICHTING

Dit voorstel van bijzondere wet strekt ertoe strekt ertoe ons kiesstelsel transparanter en begrijpelijker te maken voor de kiezer, teneinde de democratie en de geloofwaardigheid van de politiek te versterken.

Verkiezingen vormen de voornaamste manier voor burgers om deel te nemen aan de uitoefening van de macht. In onze representatieve democratie wijst de burger op die manier zijn vertegenwoordigers aan. Door middel van verkiezingen moet de wil tot uiting komen van de meerderheid van het kiezerskorps, dat vrij zijn vertegenwoordigers kiest. De complexiteit van het kiesstelsel staat de verwezenlijking van deze doelstelling evenwel in de weg. Wanneer een verkozene na de verkiezingen of in de loop van het mandaat ontslag neemt, wordt hij immers vervangen door een van de kandidaat-opvolgers van zijn lijst, ook al heeft een andere kandidaat-titularis van zijn lijst meer stemmen

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2017-2018

23 JANVIER 2018

Proposition de loi spéciale modifiant la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles et la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises en vue de supprimer la distinction entre candidats titulaires et candidats suppléants et l'effet dévolutif des votes en tête de liste pour l'élection du Parlement flamand, du Parlement wallon et du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale

(Déposée par MM. François Desquesnes, Christophe Bastin, Bertin Mampaka Mankamba et Mme Véronique Waroux)

DÉVELOPPEMENTS

La présente proposition de loi spéciale vise à rendre notre système électoral plus transparent et plus compréhensible pour l'électeur, afin de renforcer la démocratie et la crédibilité du monde politique.

Les élections constituent le principal mode de participation des citoyens à l'exercice du pouvoir. Dans notre démocratie représentative, c'est par ce biais qu'ils désignent leurs représentants. Les élections doivent permettre de dégager la volonté de la majorité du corps électoral qui choisit librement ses représentants. Mais la complexité du système électoral entrave la réalisation de cet objectif. En effet, après les élections ou en cours de mandat, lorsqu'un élu effectif démissionne, c'est l'un des candidats suppléants de sa liste qui le remplace même si un autre candidat effectif de sa liste a recueilli davantage de suffrages. Dès lors, afin de renforcer la démocratie, la rendre plus transparente, plus

gehaald. Om de democratie sterker, transparanter en begrijpelijker te maken en dichterbij de burgers te brengen, moet het kiesstelsel dan ook worden vereenvoudigd.

Om die reden strekt dit wetsvoorstel er in de eerste plaats toe het onderscheid tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers voor de verkiezing van het Vlaams Parlement, het Waals Parlement en het Brussels Hoofdstedelijk Parlement op te heffen.

Niet-verkozen kandidaten worden automatisch plaatsvervangers. De niet-verkozen kandidaten die de meeste stemmen hebben behaald, worden voor de rest van de lijst bijgevolg respectievelijk eerste, tweede, derde, enz. opvolger.

Een dergelijke hervorming stelt alle kandidaten op gelijke voet. Het aantal behaalde stemmen zal bepalen of zij titularis dan wel opvolger worden.

De tweede wijziging wil de devolutieve werking van de lijststem afschaffen. Op die manier worden deze stemmen geteld om het aantal verkozenen op de lijst vast te stellen, maar worden ze geneutraliseerd voor de rangschikking van de kandidaten.

Deze wijzigingen zullen het kiesproces voor de kiezers duidelijker maken. Zij krijgen immers de zekerheid dat de kandidaten zullen worden gerangschikt naargelang van het aantal behaalde stemmen.

Om gedeeltelijke verkiezingen te voorkomen in het geval dat er te weinig opvolgers zijn, wordt een aanpassing van het aantal kandidaten voor de verkiezing voorgesteld.

Kortom, dit voorstel van bijzondere wet strekt ertoe meer gewicht toe te kennen aan de stem van de kiezers.

De tenuitvoerlegging van dit voorstel van bijzondere wet vergt een aanpassing van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de Federale Staatsstructuur en van de gewone wet van 12 januari 1989, die de nadere regels bepaalt voor de verkiezing van het Parlement van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en van de Brusselse leden van het Vlaams Parlement.

compréhensible et plus proche des citoyens, il convient de simplifier le système électoral.

À cet effet, la présente proposition de loi spéciale vise d'abord à supprimer la distinction entre candidats titulaires et candidats suppléants pour l'élection du Parlement flamand, du Parlement wallon et du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale.

Les candidats non élus deviendront suppléants automatiquement. Les candidats non élus qui ont obtenu le plus grand nombre de voix seront dès lors respectivement déclarés premier, deuxième, troisième suppléant, et ainsi de suite pour l'ensemble de la liste.

Une telle réforme mettra tous les candidats sur pied d'égalité. C'est en fonction du nombre de voix obtenues qu'ils accéderont, soit à un siège effectif, soit à une suppléance.

La seconde modification vise à supprimer l'effet dévolutif des suffrages exprimés en case de tête. De la sorte, ces votes seront comptabilisés pour établir le nombre d'élus obtenus par la liste, mais ils seront neutralisés pour le classement des candidats.

Ces modifications apporteront davantage de lisibilité du processus électoral pour les électeurs. En effet, ceux-ci auront la garantie que les candidats seront classés selon le nombre de suffrages recueillis.

Afin d'éviter des élections partielles, dans l'hypothèse d'un nombre insuffisant de suppléants, il est proposé d'adapter le nombre de candidats à l'élection.

En conclusion, cette proposition de loi spéciale vise à donner plus de poids au vote des électeurs.

L'adoption de la présente proposition de loi spéciale impliquera l'adaptation de la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'État et de la loi ordinaire du 12 janvier 1989 réglant les modalités de l'élection du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale et des membres bruxellois du Parlement flamand.

François DESQUESNES.
Christophe BASTIN.
Bertin MAMPAKA MANKAMBA.
Véronique WAROUX.

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET

HOOFDSTUK I

Algemene bepaling

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II

**Verkiezing van het Vlaams Parlement en van het
Waals Parlement – Wijzigingen van de bijzondere
wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der
instellingen**

Art. 2

In artikel 28 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, vervangen door de bijzondere wet van 16 juli 1993 en gewijzigd door de bijzondere wetten van 2 maart 2004 en 27 maart 2006, worden het eerste tot en met het zesde lid vervangen als volgt :

« De voordracht van de kandidaten voor de mandaten van lid van, al naar het geval, het Waals Parlement of het Vlaams Parlement, geeft de volgorde aan waarin zij worden voorgedragen.

Geen enkele lijst mag een aantal kandidaten bevatten dat groter is dan het aantal te verkiezen kandidaten vermenigvuldigd met 1,5, vermeerderd met één eenheid. Indien de uitkomst van het aantal van deze kandidaten decimalen bevat, worden zij naar de hogere eenheid afgerond. Het maximum aantal kandidaten op de lijst mag niet minder zijn dan het aantal te verkiezen kandidaten, vermeerderd met vier eenheden.

Op elk van de lijsten mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

De eerste twee kandidaten mogen niet van hetzelfde geslacht zijn. »

PROPOSITION DE LOI SPÉCIALECHAPITRE IER**Disposition générale**Article 1er

La présente loi spéciale règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE II

**Élection du Parlement flamand et du Parlement
wallon – Modifications de la loi spéciale du
8 août 1980 de réformes institutionnelles**

Art. 2

À l'article 28 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, remplacé par la loi spéciale du 16 juillet 1993 et modifié par les lois spéciales du 2 mars 2004 et du 27 mars 2006, les alinéas 1er à 6 sont remplacés par ce qui suit :

« L'acte de présentation des candidats aux mandats de membre du Parlement wallon ou du Parlement flamand, selon le cas, indique l'ordre dans lequel ceux-ci sont présentés.

Aucune liste ne peut comprendre un nombre de candidats supérieur à celui du nombre de candidats à élire multiplié par 1,5, majoré d'une unité. Si le résultat du nombre de ces candidats comporte des décimales, celles-ci sont arrondies à l'unité supérieure. Le nombre maximum de candidats sur la liste ne peut être inférieur au nombre de candidats à élire, augmenté de quatre unités.

Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre de candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

Les deux premiers candidats ne peuvent être du même sexe. »

Art. 3

Artikel 28*bis*, § 2, van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de bijzondere wet van 12 juli 2012, wordt gewijzigd als volgt :

1° het derde lid wordt opgeheven ;

2° in het zesde lid, dat het vijfde lid wordt, wordt het woord « vijf » vervangen door het woord « vier ».

Art. 4

In artikel 29*ter*, vierde lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de bijzondere wetten van 22 juli 2002 en 2 maart 2004, worden de woorden « kandidaat-titularissen en -opvolgers » vervangen door het woord « kandidaten ».

Art. 5

In artikel 29*septies*, negende lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993 en laatst gewijzigd bij de bijzondere wet van 2 maart 2004, worden de woorden « kandidaat-titularissen en -opvolgers » vervangen door het woord « kandidaten ».

Art. 6

Artikel 29*octies* van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de bijzondere wetten van 2 maart 2004 en 19 juli 2012, wordt vervangen als volgt :

« Art. 29*octies*. Wanneer het aantal kandidaten van een lijst gelijk is aan het aantal zetels dat aan de lijst toekomt, zijn al die kandidaten gekozen.

Is het eerste van die aantallen groter dan het tweede, dan worden de zetels toegekend aan de kandidaten in afnemende grootte van het aantal stemmen dat zij behaald hebben. Bij gelijk stemmental is de volgorde van voordracht beslissend op de lijst.

Het Vlaams Parlement en het Waals Parlement kunnen bij decreet, elk wat hem betreft, het tweede lid wijzigen, aanvullen, vervangen of opheffen.

Art. 3

À l'article 28*bis*, § 2, de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 et modifié par la loi spéciale du 12 juillet 2012, les modifications suivantes sont apportées :

1° l'alinéa 3 est supprimé ;

2° à l'alinéa 6, devenu alinéa 5, le mot « cinq » est remplacé par le mot « quatre ».

Art. 4

À l'article 29*ter*, alinéa 4, de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 et modifié par les lois spéciales du 22 juillet 2002 et du 2 mars 2004, les mots « titulaires et suppléants » sont supprimés.

Art. 5

À l'article 29*septies*, alinéa 9, de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993, et dernièrement modifié par la loi spéciale du 2 mars 2004, les mots « titulaires et suppléants » sont supprimés.

Art. 6

L'article 29*octies* de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 et modifié par les lois spéciales du 2 mars 2004 et du 19 juillet 2012, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 29*octies*. Lorsque le nombre des candidats d'une liste est égal à celui des sièges revenant à la liste, ces candidats sont tous élus.

Lorsque le premier de ces nombres est supérieur au second, les sièges sont conférés aux candidats dans l'ordre décroissant du nombre de voix qu'ils ont obtenues. En cas de parité de voix, l'ordre de présentation prévaut.

Le Parlement wallon et le Parlement flamand peuvent, chacun pour ce qui le concerne, modifier, compléter, remplacer ou abroger par décret l'alinéa 2.

Het verkiesbaarheidscijfer dat specifiek is voor elke lijst, wordt bereikt door het verkiezingscijfer van de lijst zoals het bepaald is in artikel 29*bis*, te delen door het aantal zetels dat toegekend is aan deze lijst, vermeerderd met een eenheid. »

Art. 7

Artikel 29*nonies* van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de bijzondere wetten van 2 maart 2004 en 19 juli 2012, wordt vervangen als volgt :

« Art. 29*nonies*. Voor elke lijst waarop een of meer kandidaten gekozen zijn krachtens artikel 29*octies*, worden de niet-gekozen kandidaten die het grootste aantal stemmen hebben behaald, of bij gelijk stemmenaantal, in de volgorde van voordracht, eerste, tweede, derde, enz. opvolger verklaard. »

Art. 8

Artikel 29*nonies*¹ van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 2 maart 2004, wordt opgeheven.

HOOFDSTUK III

Verkiezing van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement – Wijzigingen aan de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen

Art. 9

Artikel 16*bis*, § 1, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, ingevoegd bij de bijzondere wet van 9 mei 1989, en gewijzigd bij de bijzondere wetten van 2 maart 2004, 27 maart 2006 en 6 januari 2014, wordt vervangen als volgt :

« § 1. De voordracht van de kandidaten voor de mandaten van lid van het Parlement geeft de volgorde aan waarin zij worden voorgedragen.

Geen enkele lijst mag een aantal kandidaten bevatten dat groter is dan het aantal te verkiezen kandidaten, vermeerderd met zestien eenheden.

Le chiffre d'éligibilité spécifique à chaque liste s'obtient en divisant par le nombre des sièges attribués à la liste, majoré d'une unité, le chiffre électoral de la liste tel qu'il est déterminé à l'article 29*bis*. »

Art. 7

L'article 29*nonies* de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 et modifié par les lois spéciales du 2 mars 2004 et du 19 juillet 2012, est remplacé par la disposition suivante :

« Art. 29*nonies*. Dans chaque liste dont un ou plusieurs candidats sont élus conformément à l'article 29*octies*, les candidats non élus qui ont obtenu le plus grand nombre de voix, ou, en cas de parité de voix, dans l'ordre de présentation, sont déclarés premier, deuxième, troisième suppléant et ainsi de suite. »

Art. 8

L'article 29*nonies*¹ de la même loi, inséré par la loi spéciale du 2 mars 2004, est abrogé.

CHAPITRE III

Élection du Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale – Modifications de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises

Art. 9

L'article 16*bis*, § 1er, de la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, inséré par la loi spéciale du 9 mai 1989, et modifié par les lois spéciales du 2 mars 2004, du 27 mars 2006 et du 6 janvier 2014, est remplacé par ce qui suit :

« § 1er. L'acte de présentation des candidats aux mandats de membre du Parlement indique l'ordre dans lequel ceux-ci sont présentés.

Aucune liste ne peut comprendre un nombre de candidats supérieur à celui du nombre de candidats à élire, majoré de seize unités.

Alleenstaande kandidaturen voor de effectieve mandaten worden geacht ieder een afzonderlijke lijst te vormen.

Op elk van de lijsten mag het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter zijn dan één.

Het Parlement kan bij ordonnantie de bepalingen van de leden 1 tot 4 en 6 en 7 wijzigen, aanvullen, vervangen of opheffen.

Een kiezer mag niet meer dan één voordracht voor dezelfde verkiezing ondertekenen. De kiezer die dit verbod overtreedt, is strafbaar met de straffen bepaald bij artikel 202 van het Kieswetboek. »

Art. 10

Artikel 17, § 4, van dezelfde wet, gewijzigd bij de bijzondere wet van 19 juli 2012, wordt gewijzigd als volgt :

1° het tweede lid wordt opgeheven ;

2° in het vierde lid, dat het derde lid wordt, worden de woorden « in eerste, tweede en derde lid » vervangen door de woorden « in eerste en tweede lid ».

20 oktober 2017.

Les candidatures isolées aux mandats effectifs sont censées constituer chacune une liste distincte.

Sur chacune des listes, l'écart entre le nombre des candidats de chaque sexe ne peut être supérieur à un.

Le Parlement peut modifier, compléter, remplacer ou abroger par ordonnance les dispositions des alinéas 1er à 4 et 6 et 7.

Un électeur ne peut signer plus d'un acte de présentation de candidats pour la même élection. L'électeur qui contrevient à cette interdiction est passible de peines édictées à l'article 202 du Code électoral. »

Art. 10

À l'article 17, § 4, de la même loi, modifié par la loi spéciale du 19 juillet 2012, les modifications suivantes sont apportées :

1° l'alinéa 2 est abrogé ;

2° à l'alinéa 4, devenu alinéa 3, les mots « aux alinéas 1er, 2 et 3 » sont remplacés par les mots « aux alinéas 1er et 2 ».

Le 20 octobre 2017.

François DESQUESNES.
Christophe BASTIN.
Bertin MAMPAKA MANKAMBA.
Véronique WAROUX.